

MỘT VÀI NÉT VỀ KINH TẾ - XÃ HỘI 9 THÁNG ĐẦU NĂM

Thiên Sơn

Một đặc điểm nổi bật của tình hình kinh tế xã hội 9 tháng đầu năm của nước ta là sự phát triển khá ổn định trong bối cảnh tình hình kinh tế chính trị trên thế giới

có nhiều biến động và tiềm ẩn nhiều nguy cơ tác động xấu đến nước ta; nhận định này thể hiện rõ qua số liệu trong bảng số liệu dưới đây.

TỐC ĐỘ TĂNG TỔNG SẢN PHẨM TRONG NƯỚC VÀ ĐÓNG GÓP CỦA CÁC KHU VỰC

Đơn vị tính: %

	Tốc độ tăng trưởng 9 tháng đầu 2001	Tốc độ tăng trưởng 9 tháng đầu 2002	Đóng góp vào tăng trưởng 9 tháng đầu 2002
Tổng số	7,1	6,9	6,9
Nông, lâm nghiệp và thủy sản	2,8	3,1	0,8
Công nghiệp và xây dựng	10,7	9,8	3,6
<i>Công nghiệp</i>	10,4	8,9	2,6
<i>Xây dựng</i>	12,1	13,5	1,0
Dịch vụ	6,3	6,1	2,5

Ngoài mức tăng tổng sản phẩm trong nước 9 tháng đầu năm là 6,9%, các khu vực : nông lâm nghiệp và thủy sản, công nghiệp và xây dựng, dịch vụ đều tăng trưởng ổn định. So với quý 1 các khu vực đều đạt mức tăng cao hơn, điều này cho thấy các biện pháp điều hành cương quyết của chính phủ đã phát huy tác dụng.

Khu vực nông lâm nghiệp và thủy sản, dù diện tích lúa cả năm giảm (0,4%) song nhờ tăng năng suất, chuyển đổi sử dụng đất hợp lý nên tổng sản phẩm vẫn tăng 3,6%; sự sụt giảm diện tích này như đã được phân tích trước đây là do chuyển đổi mục đích sử dụng nhằm thay đổi cơ cấu sản phẩm trong nông lâm nghiệp và thủy sản. Song chúng ta cũng cần xác định một mức an toàn trong chuyển đổi này nhằm tránh biến động lớn trong khu vực và tác động nguy hiểm của nó tới nền kinh tế. Ngành lâm nghiệp phát triển chậm (0,2%) cộng với nạn cháy rừng (11,54 nghìn ha) và tạt chặt phá rừng (4,1 nghìn

ha) đang là một trở ngại cần vượt qua. Ngành thủy sản đạt mức tăng trưởng khá (8,1%) là yếu tố năng động của khu vực này, tuy vậy những trở ngại từ thị trường thế giới đã bắt đầu đe dọa khả năng phát triển của lĩnh vực này (nông, lâm nghiệp và thủy sản). Là khu vực thu hút nhiều lao động nhất của nền kinh tế sự chuyển động của khu vực này luôn luôn cần được quan tâm thích đáng.

Khu vực công nghiệp và xây dựng, tốc độ tăng cao (14,2% tháng 9-2002), trong đó: quốc doanh (11,8%), ngoài quốc doanh (19,1%) và các doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài (21,9%) đã lấy lại nhịp phát triển trong công nghiệp và xây dựng; nhưng chúng ta cũng phải thừa nhận rằng: ngoài các giải pháp tháo gỡ quyết liệt của chính phủ, sức mua tăng của thị trường trong nước, còn phải kể đến thuận lợi do thị trường thế giới mang đến như mức tăng cao trở lại của giá dầu trên thế giới. Trái với tình trạng sụt giảm trong

Quý I khai thác dầu mỏ khí đốt tăng nhanh (tháng 9, tăng 16,4% so với cùng kỳ năm 2001) đã đóng góp nhiều vào tỷ lệ tăng trưởng của khu vực này. Thêm nữa, 8803 doanh nghiệp mới đăng ký trong 6 tháng đầu năm và hơn 100 doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài được cấp phép hoạt động cũng mang đến sức phát triển cao. Tuy nhiên, tốc độ phát triển quá cao của một số sản phẩm công nghiệp như lắp ráp xe máy (59,3%) và ô tô (51,2%) lại mang đến nhiều quan ngại cho chúng ta. Đáng lưu ý là vốn đầu tư phát triển đạt tăng 14,5% (9 tháng), riêng vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài đã trở lại ổn định (tăng 9,5%), là cơ sở cho phát triển công nghiệp vững chắc thời kỳ tiếp theo.

Khu vực dịch vụ; có mức tăng trưởng ổn định trong nhiều tháng và tăng 6,3% trong tháng 9 cho thấy khu vực này ít bị tác động của tình hình KT-XH; tuy nhiên với đóng góp 38,1% vào tổng sản phẩm trong nước thì đây chính là khu vực còn tiềm tàng nhiều khả năng phát triển hơn so với mức tăng trưởng 9 tháng vừa qua; số liệu về khu vực này đưa ra một thông điệp rõ ràng rằng: để có tốc độ phát triển cao hơn, giải phóng sức ì của nền kinh tế thì chúng ta cần tập trung đầu tư cũng như giải phóng các ách tắc trong khu vực dịch vụ; đẩy cao được tốc độ tăng trưởng trong khu vực dịch vụ chắc chắn sẽ mang lại luồng sinh khí mạnh mẽ cho toàn bộ nền kinh tế. Tổng mức bán lẻ hàng hoá và doanh thu dịch vụ tháng 9 ước đạt 204,4 nghìn tỷ, tăng 12,5% hứa hẹn trong quý IV sẽ có mức tăng cao vì thị trường cuối năm chắc sẽ sôi động hơn theo thông lệ. Xuất khẩu 9 tháng chỉ tăng 2,8% so với cùng kỳ năm 2001 nhưng triển vọng trong quý IV là rất sáng sủa vì sự tăng giá trở lại của dầu thô và một số mặt hàng khác; trong khi nhập khẩu đạt mức tăng 16,4% cho

nên theo ước tính nhập siêu năm 2002 khoảng 2,1 tỷ USD. Hầu hết các ngành dịch vụ khác đang trong tình trạng ổn định và có xu hướng tăng cao hơn vào cuối năm vì tùy thuộc nhiều vào vốn đầu tư của nhà nước.

Trong bối cảnh kinh tế chính trị thế giới đầy biến động nền kinh tế chúng ta vẫn phát triển ổn định đó là một thành công không thể phủ nhận, qua số liệu, đặc biệt trong tháng 9, chúng ta đang ở vào đà thuận lợi cho việc thực hiện tốt các mục tiêu kinh tế mà quốc hội đã thông qua.

Sự tăng trưởng ổn định là rõ ràng song những nguy cơ tiềm ẩn đối với nền kinh tế cũng cần được tính đến, đó là những nguy cơ đến từ tình hình kinh tế chính trị trên thế giới và những nguy cơ xuất hiện trong nội bộ nền kinh tế nước ta. Tác động việc tăng giảm giá dầu đã ảnh hưởng trực tiếp tới khai thác dầu mỏ và xuất khẩu của chúng ta những tháng đầu năm, nhưng hiện nay nguy cơ một cuộc chiến tranh ở trung đông vẫn đang rình rập - đó là một ví dụ về tình hình bất ổn chính trị trên thế giới sẽ tác động đến xuất khẩu và đầu tư nước ngoài ở nước ta - khi thì có lợi cho một số mặt hàng xuất khẩu khi thì làm suy sụp cả một ngành hàng; giảm giá cà phê, hàng rào phi thuế quan trong vụ kiện xuất khẩu cá ba sa; giá gạo, dầu thô, cao su lại tăng, ... là những ví dụ điển hình về các tác động bất ổn của tình hình kinh tế thế giới vào kinh tế nước ta. Tất cả các tác động này, ngoài mặt tiêu cực, nó cũng cho chúng ta thấy rằng sau những bước đi mở cửa nền kinh tế thì chúng ta nay đã thực sự là một bộ phận gắn chặt với nền kinh tế thế giới và vì thế chúng ta cần chủ động đối phó trước các bất ổn này. Từ nội bộ nền kinh tế cũng đã xuất hiện những dấu hiệu bất ổn cần xem xét; trước tiên là các tệ nạn: xuất khẩu ảo

và ăn cắp hoàn thuế giá trị gia tăng lên hàng trăm tỷ đồng, tệ tham nhũng làm tăng cao phân cách giàu nghèo, đôi chỗ đã xuất hiện dấu hiệu bất ổn định trong dân cư mà thể hiện của nó là tình trạng di dân ồ ạt lên các thành phố lớn, tình hình đô thị hoá đã có biểu hiện không kiểm soát nổi; trong sản xuất đã xuất hiện những sản phẩm tăng trưởng quá nóng như xe máy lắp ráp (59,3%), ô tô lắp ráp (51,2%), không tương xứng với phát triển giao thông, đặc biệt là giao thông đô thị, dẫn đến hậu quả ách tắc giao thông và nhiều tác hại khó lường hết được sau này về môi trường và đời sống nhân dân - sự phát triển quá nóng của một số ngành hàng này không phù hợp với mục tiêu phát triển bền vững nền kinh tế quốc dân; thêm nữa, thời gian tiếp theo sẽ không thể tiếp tục duy trì mức tăng trưởng này, thậm trí có thể sẽ là sút giảm, đó sẽ là gánh nặng cho các năm tiếp theo.

Một số nét về xã hội và thiên tai; tình hình chính trị xã hội ổn định luôn luôn là nền tảng căn bản cho phát triển và là ưu thế của chúng ta hiện nay. Giá cả ổn định cùng với sản xuất phát triển đã góp phần cải thiện đời sống nhân dân trong 9 tháng qua, đặc biệt, các chương trình xã hội và xoá đói giảm nghèo đã thực sự góp phần ổn định xã hội và phát triển sản xuất, số hộ và số khẩu thiếu đói tiếp tục giảm

(9,6% và 11,4%) so với cùng kỳ năm trước. Về y tế, trong 9 tháng qua không để dịch bệnh lớn xảy ra là một thắng lợi lớn, tuy nhiên số người nhiễm HIV/AIDS và ngộ độc thực phẩm vẫn tiếp tục gia tăng. Tại nạn giao thông đang là thủ phạm gây ra cái chết lớn nhất hiện nay, trong 8 tháng đầu năm xảy ra 19859 vụ trên đường bộ chết 7987 người, tăng 19,2% số vụ và 19,3% số người chết so với cùng kỳ năm trước. Thiên tai, đặc biệt là lũ lụt, tuy chưa gây tác hại lớn đến đất nước song cũng gây thiệt hại ước tính gần 750 tỷ đồng (gần 0,2% tổng sản phẩm trong nước 9 tháng), làm chết 186 người.

Kinh tế phát triển khá trong tình thế đất nước ổn định về chính trị xã hội đó là đặc điểm cơ bản 9 tháng đầu năm 2002; tình hình kinh tế chính trị thế giới có nhiều nguy cơ ảnh hưởng xấu đến đất nước chúng ta, nhưng nắm chắc các ưu thế và chủ động đối phó quyết liệt chúng ta vẫn vượt qua đó là bài học của điều hành kinh tế 9 tháng qua. Quý IV đã bước sang với tình thế rất thuận lợi cho phát triển kinh tế song cũng cần tiếp tục chủ động đối phó với các diễn biến bất ngờ trên thế giới. Điều chỉnh kịp thời những xu hướng không thuận lợi, đẩy mạnh các lợi thế đang có, chắc chắn quý IV này sẽ đạt được những kết quả tương xứng với các mục tiêu kinh tế xã hội đã được quốc hội thông qua ■